

אשה המארכת, והבין כי מכשפת היא.

עדא פורתא מוניח השליך מעט מן המשקה על הארץ — **הוּו עקרב** ונעשה לעקרבין!

הבין ינאי כי נעשה לו כישוף, אך עשה עצמו כאילו אינו יודע בדבר — וכאילו שותה הוא מן המשקה.

אמר להו ינאי לאותה אשה: **אנא שתאי מדידכו** אני שתיתי ממימכם **אתון נמו שתו מדירי** אף אתם שתו מן המשקה שלי!

הכין אף הוא משקה של כישוף **אשקיה**, השקה את אותה אשה, **והואי חמרא** ונהייתה האשה לחמור!

רכבה רכב עליה ינאי **וסליק לשוקא** והלך עימה לשוק. **אתא חברתה** באה חברתה של אותה אשה, **ופשרה לה!** הפשירה והתירה אותה מן הכישוף.

חזייה **דרכיב** ראוהו הכל **דהוא רוכב וקאי** ומהלך **אאיתתא בשוקא** על אשה בשוק!

נאמר בכמות מצרים [שמות ח ב] **”ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים”** אמר רבי **אלעזר: צפרדע אחת היתה**, שכך משמע מן הפסוק **”צפרדע”** **השריצה** וולדות ממעיה **ומלאה כל ארץ מצרים.** (72)

ודבר זה, **כתנאי** מחלוקת תנאים הוא: רבי **עקיבא אומר: צפרדע אחת היתה**, ומלאה כל **ארץ מצרים.**

אמר לו רבי **אלעזר בן עזריה: עקיבא**, מה לך שמתעסק אתה **אצל דברי הגדה?**

כלה מדברותיך מנע עצמך מדבר הגדה, ולך ועסוק **אצל נגעים ואחלות**, שהן ענינים חמורים, ובהם אתה מחודד ומצויץ!

ובענין מכת מצרים, כך היה שם: **צפרדע אחת היתה**, שרקה להם לכל הצפרדעים שבעולם, והם שמעו קולה — **ובאו!**

שנינו במשנתנו: **אמר רבי עקיבא** משום רבי יהושע שנים לוקטין קישואין **וכו:**

שואלת הגמרא: **והא דבר זה, רבי עקיבא** & - 100 **מרבי יהושע גמיר** למד לה ענין זה של לקיטת קישואין, והלוא להלן מוכח לא כך?

והתנאי: כשחלה רבי אליעזר, נכנסו רבי **עקיבא** ו**חכיריו** לבקר. **הוא יושב** בתוך קינוף שלו [קינוף — ארבעה עמודין, וכילה פרוסה עליהם].

והן **יושבין בטרקלין** שלו לפי שלא ידעו אם יכולים הם ליכנס אליו מחמת חוליו. **ואותו היום, ערב שבת היה.** **ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ את תפליו של אביו.** (73)

איניש מעליא הוא — שעשה כשפים!

72. עיין במהר"צ חיות שביאר מה קשר בין ענין לה לכאן.

73. בשו"ת הריב"ש סימן קע"ג הכריח כי הורקנוס נכנס על מנת לחלוץ את התפילין של

עצמו!

והוכיח כן מכך שנסתפקה הגמרא במועד קטן טו א, מנודה, מהו בתפילין, והניחה הגמרא בתיקו. והנה, רבי אליעזר מנודה היה כפי שיבואר להלן. ואילו היה נכנס הורקנוס על מנת לחלוץ תפיליו של רבי אליעזר, היה לה לגמרא במועד קטן, להוכיח שמנודה מותר בתפילין.

משום שסבר כי שבת אינה זמן תפילין. (74) ואם כן, אסור להניחם שמא יצא בהם לרשות הרבים, ונמצא מוציא מרשות לרשות.

גער בו אביו רבי איעזר ויצא הבן בנזיפה. אמר להן הורקנוס לרבי עקיבא וחביריו שהיו ממתנינים שם: כמדומה אני, שדעתו של אבא נטרפה, וקרוב הוא למות. שאילו היתה דעתו מיושבת עליו, היה חולץ את התפילין, ולא היה מוציאני בנזיפה!

שמע זאת רבי אליעזר ואמר להן: לא דעתי נטרפה, אלא דעתו ודעת אמו נטרפה. ומדוע?

— **היאך מניחין הם איסור סקילה כלומר שאינם מתעסקין בעניני שבת שיש בהם סקילה, (75) ואילו עוסקין הם בדבר שאינו אלא איסור שבות. (76)**

לפי שהמניח תפילין בשבת, אינו עושה מלאכה האסורה. ואפילו יצא לרשות הרבים — אין כאן מלאכת הוצאה. ורק משום שבות אסורה.

כיון שראו חכמים שדעתו מיושבת עליו, נכנסו וישבו לפניו מרחוק ארבע אמות שהרי מנודה היה, (77) ואסור לשבת בתוך ארבע אמות של המנודה.

אמר להם רבי אליעזר: למה באתם?

אבל, בזמן שיש שהות ביום, ודאי הדלקת הנר מאוחרת. ואף לדברים של שבות. וכדתנן: עישרתם עירבתם — הדליקו את הנר!

76. כתב התוס' בד"ה לחלוץ תפילין, דאף שלא היה רבי אליעזר זו ממקום אחד מחמת חוליו, ואינו מוציאם מרשות לרשות — נחשב הדבר לאיסור שבות. כיון שכל דבר שאסרו חכמים לצאת עמו לרשות הרבים, אסור לצאת בו גם לחצר. ואפילו יושב עמו במקום אחד — גם כן אסור!

77. מחלוקת היתה בין רבי אליעזר לחכמים בענין תנורו של עכנאי. [עייין בבא מציעא נט א ב] רבי אליעזר טיהרו וחכמים טימאוהו. ובאותו היום השיב להם רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו.

אמר להם: אם הלכה כמותי — חרוב זה יוכיח! נעקר חרוב ממקומו מאה אמה וכו'. ועוד הוכחות רבות כעין זה, היו לו לרבי אליעזר כמובא בגמרא שם, ובסופו של דבר — נידוהו. כיון שאחרי רבים להטות.

וכיון שלא הזכירה זאת, מוכח שהתפילין היו של הורקנוס!

והשגת אריה סימן מ"ב העיר כי מלשון הגמרא 'ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפיליו, לא משמע שתפילין של עצמו נכנס לחלוץ, ועיי"ש וצ"ע.

74. שבת אינה זמן תפילין לפי שנאמר [שמות יג טז] "והיה לאות על ידכה" — יצאו שבתות ימים טובים שהן עצמם אות. וממילא אין מניחים תפילין שהן אות נוספת. אך המניחם בשבת אינו עובר איסור מלאכה, אפילו יצא בהם, לפי שהם דרך מלבוש.

75. ביאר הר"ן שמעשה זה היה ערב שבת עם חשיכה, ואחרו כל כך, מפני הטודה וההתעסקות עם החולה. וכיון שאחרו, היה הדין עם רבי אליעזר, כיון שאכן היה ראוי להקדים הדלקת הנר שהיא איסור סקילה, מחליצת תפילין שאינה אלא שבות. ולא היתה בידם שהות מספקת על מנת לעשות שתיהן, גם הדלקת הנר וגם חליצת תפילין קודם השבת.

אמרו לו: ללמוד תורה באנו.

אמר להם: ועד עכשיו למה לא באתם? אמרו לו: לא היה לנו פנאי. אמר להן: תמיה תוהה אני אם ימותו מיתת עצמן בדרך טבעית, או שיומתו על ידי יסורין!

אמר לו רבי עקיבא: מתתי שלי מהו? כלומר, באיזו דרך אמות?

אמר לו רבי אליעזר: מיתתך שלך קשה משלחן. שהרי תלמידי אתה וליבך פתוח כאולם. ואילו היית בא אצלי ללמוד, היית לומד תורה הרבה! (78)

נטל רבי אליעזר את שתי זרועותיו, והניחן על לבו ואמר: אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגלגלין ומכסים את כל מה שכתוב בהן, כך תעלם ותתכסה התורה שבליבי, לפי שלא קיבלו ולא למדו ממני.

והמשיך רבי אליעזר: הרבה תורה למדתי, והרבה תורה לימדתי.

הרבה תורה למדתי — ולא חסרתי מרבתי ממה שהיו הם יתירים עלי, כלומר, לא הקטנתי את ההפרש ביני לבינם אלא מעט — אפילו (79) ככלב המלקק מן הים.

ועוד אמר: הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני

תלמידי, לא קיבלו מחכמתי ולא הקטינו את ההפרש ביני לבינם — אלא כמה שמוציא המכחול הנתון בשפופרת. (80)

ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה בהלכות מראות נגעים, ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם, כלומר, שלא היה אדם שיכול לירד לסוף דעתי ולשואלני בהלכות אלו.

ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות, ואמרי לה ויש אומרים שאמר רבי אליעזר: שלשת אלפים הלכות, בעניני כשפים של נטיעת קשואין כלומר בענין כישוף זה שעל ידו מתמלא כל השדה קישואין.

ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם, הוין מעקיבא בן יוסף!

וכך היה הדבר: פעם אחת, אני והוא מהלכין היינו בדרך. אמר לי עקיבא בן יוסף: רבי, למדני איך נעשית נטיעת קשואין על ידי כישוף.

אמרתי דבר אחד של כישוף זה, נתמלאה כל השדה קשואין!

אמר לי: רבי, למדתני נטיעתן על ידי הכישוף. עתה, למדני עקירתן!

78. כי לפי פירוש רש"י יש לגרוס "ולא חסרתי מרבתי אלא ככלב המלקק מן הים". ולהלן "ולא חסרוני תלמידי אפילו כמכחול בשפופרת" ויש להבין חילוק הלשונות בזה, ובמהרש"א הניח בצ"ע.

80. עיין במהרש"א שביאר את החילוק בדברי רבי עקיבא, בין מה שדימה את עצמו לכלב

78. כך פירש רש"י. והיד רמה פירש שמיתתך קשה כיון שאתה צדיק גמור, והיה לך לדקדק בעצמך יותר מהם. וכמו שכתוב [תהילים נ ג] "וסביביו נשערה מאוד" מלמד שהקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה [על פי הגמרא יבמות קכא ב].

79. כך פירש רש"י. וכתבו המהרש"א הרש"ש,

דעת חכמים שאינם מקבלים טומאה כיון שעשויין הם על מנת להיות ממולאים — אינם נחשבים כבית קיבול.

ואילו דעת רבי אליעזר היא, שמקבלים הם טומאה. לפי שסובר רבי אליעזר שכל דבר שיש בו בית קיבול — הריהו מקבל טומאה, ואף אם בית קיבול זה עשוי על מנת למלאותו.

עוד נחלקו רבי אליעזר וחכמים: אם נקרעו הכדור והאמוס, ונראה החלל שבתוכם, מודים חכמים שמקבלים כלים אלו טומאה, שהרי כעת לאחר שנקרעו יש להם בית קיבול.

ועתה נחלקו, בענין טבילתם של כלים אלו. האם הצמר הדחוס בתוכם חוצץ לענין הטבילה, או שאינו חוצץ.

דעת חכמים שחוצץ. ואילו רבי אליעזר סבור, כי אינו חוצץ. לפי שגם העור שמבחוץ וגם הצמר שבפנים — הכל כלי אחד הוא.

ועתה שאלו החכמים לרבי אליעזר מהו דינם של כל אלו. האם נשאר רבי אליעזר בדעתו או שמא כעת מודה הוא לחכמים.

אמר להן רבי אליעזר: הן כל הכלים הללו

אמרתיו דבר אחד, נתקבצו כולן כל הקישואין למקום אחד!

אמרו לו החכמים שהיו אצלו, מה דינו של: **הכדור** — כדור המחופה בעור, ותוכו מלא בצמר דחוס.

והאמוס — כעין נעל של עור, ודחוס הוא בתוכו בצמר ושיער וסגור מכל צדדיו. והיה משמע כתבנית עבור הסנדלרים, ועל גבו היו עושין נעליים.

והקמיע — כעין כיס קטן של עור וממולא מתוכו, והיו תולין אותו על הצוואר לשם נוי.⁽⁸¹⁾

וצרור המרגליות — תופרין את המרגלית בתוך עור, ותולין זאת על צוואר הבהמה לרפואה.

ומשקולת קטנה — משקולת העשויה מעופרת וכורכין אותה בעור, על מנת שלא תישחק ויחסר ממידתה.

כל אלו מהו דינם?

שהרי נחלקו רבי אליעזר וחכמים בסדר טהרות [מסכת כלים פרק כג] אם כלי עור העשוי להיות ממולא לעולם כגון אלו שעשויין הם להיות ממולאים תמיד, מקבלים הם טומאה, או לא?

זה. ואילו מכחול היוצא מן השפופרת, מחסר הוא משהו. ואף שזה מעט מן המעט, בכל אופן יותר הוא מאשר מלקק הכלב מן הים.

81. כך פירש רש"י. אולם במסכת שבת דף נח פירש רש"י קמיע — לרפואה.

המלקק מן הים, והיינו שעל עצמו דיבר בלשון גנאי, ודימה עצמו לכלב, ואילו את תלמידיו דימה למכחול היוצא מן השפופרת, שאין זה גנאי להם כל כך, ועי"ש.

ועוד חילוק יש בין מה שאמר רבי אליעזר על עצמו למה שאמר על תלמידיו. בכך שכלב המלקק מן הים הרי אינו מחסר מן הים כי הוא

העשויון עור — **טמאין**,

וטהרתן, כלומר טבילתן — **במה שהן**. מטבילין אותם כמות שהן, אף שהצמר נתון בפנים. ואין הצמר חוצץ. ועומד אני בדעת, ואיני מודה בזה לחכמים שנחלקו עלי.

שאלוהו עוד: **מנעל** שנעשה על האמוס וכבר מוכן ואפשר להורידו משם. רק **שעדיין** הוא **על גבי האמוס**. מהו, האם מקבל הוא טומאה?

אף בזה נחלקו. דעת חכמים שמקבל טומאה, כיון לפי שכבר גמור הוא ואינו צריך למלאכת אומן משום שגם ההדיוט יכול להורידו מן האמוס. ורבי אליעזר סובר כי הוא טהור משום שכל עוד לא הורד מן האמוס — לא נגמרה מלאכתו, ואינו מקבל טומאה.

אמר להן רבי אליעזר: הוא המנעל — טהור, ויצאה נשמתו בטהרה!

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: הותר הנדר, הותר הנדר!⁽⁸²⁾ הותר הנידוי שנדו את רבי אליעזר.

למוצאי שבת פגע פגש בו רבי עקיבא בדרכם מן קיסרי לוד ששם היו נושאים את מיטת המת ומלווים אותו.

והיה מכה רבי עקיבא בבשרו מחמת הצער,⁽⁸³⁾ עד שדמו שותת לארץ.

פתח עליו בשורה שעמדו בה כולם סביב המת להספד, **ואמר: [מלכים ב ב יב] "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו"**.

הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן. כלומר, הרבה שאלות יש לי ואין לי את מי לשאול!

ומכל זה למדנו: **אלמא** מוכח מכאן כי רבי עקיבא **מרבי אליעזר** גמרה למד את הלכות נטעת קישואין, ולא מרבי יהושע כפי שהובא במשנה.

ומתרצת הגמרא: **אכן גמרה למד מרבי אליעזר ולא סברה** למד בלא הבנת הענין.

הדר לאחר מכן **גמרה למד מרבי יהושע ואסברה ניהליה** והסבירו את הבנת הענין.

שואלת הגמרא: **היכי עביד הכי**, איך עשה רבי אליעזר מעשה בנטיעת קישואין,

והאנן תנן במשנתנו: העושה מעשה — חייב!

ומתרצת הגמרא: כיון שעשה זאת **להתלמד** ללמד את רבי עקיבא ענינים אלו, ולא כמעשה כשפים — **שאני**, ומותר.

בבשרכם" וגו'. ובמסכת מכות כ ב דורשים "לנפש" אינו חייב אלא השורט על המת. ואם כן קשה, איך עשה כך רבי עקיבא? ויישב התוספות, כי לא היתה זו שריטה על רבי אליעזר שמת, אלא התורה שאבדה. וכמו שאמר "הרבה מעות יש לי — ואין לי שולחני לרצותן" וכן כתב המאירי, ושריטה זו אינה אלא כמי שבוכה

82. כתב הר"ן כי מכך שהתירו את הנדר לאחר שיצאה נשמתו בטהרה, מוכח שמי שמת בנידיו, מתירין אותו לאחר מיתה. ואין צריך לסקול את ארונו. וטורחים בעניני תכריכיו וקבורתו. וכן היא דעת הרשב"א ועוד ראשונים.

83. בתוספות ד"ה והיה מכה בבשרו העיר ממה שנאמר [ויקרא יט כח] "ושרט לנפש לא תתנו

דאמר מר: [דברים יח ט י] "לא תלמד לעשות". על מנת לעשות — אי אתה למד. אבל אתה למד להבין, ולהורות את הדבר לתלמידים. (84)

הדרן עלך פרק ארבע מיתות

המכשפים נצרך הדבר לגלות מהם המכשפים למען ידעו על מה הם הורגין, ולולא כן מאין היו יודעין מהו מעשה שממיתין עליו, ומהו מעשה שאין ממיתין עליו. ונתן משה רבינו לסנהדרין בקבלה הלכות כשפים ולידם אותם. ולפיכך אמרו: לא תלמד לעשות. אבל, אתה למד להבין ולהורות.

ואמרו: אין מושיבין סנהדרין אלא בעלי חכמה וכו' ובעלי כשפים וכו'. ואלו ההלכות היה שונה רבי אליעזר בעסקי נטיעות קישואין. ועכשיו שאין לנו ארבע מיתות, לא נצרכו ללמדם בקבלה, שלא תבוא תקלה. [ועיין בתשובות הרשב"א ח"א סוף סימן תי"ג ובביאור הגר"א יו"ד סימן קע"ט אות י"ג.]

על ביתו שנשרף ועל ספינתו שטבעה בים. וזו, לא נאסרה.

והתוספות ביבמות יג ב תירצו כדברי התוס' כאן ועוד תירצו שיש לחלק בין מכה לשריטה. שלא אסרה התורה אלא שריטה. ורבי עקיבא לא היה שורט אלא רק מכה על בבשרו, והכאה, אינה אסורה.

הרא"ש [מועד קטן פרק ג' סימן צ"ג] תמה על דברי התוספות, דאין כל הבדל בין מכה לשריטה. אלא כל שעושה מעשה בידים — חייב. ועל כן תירץ הרא"ש כדברי התוס' כאן. ועיין במנחת חינוך מצוה תס"ז אות ב'.

84. מובא בשם תשובות הגאונים סימן ל"א: והו יודעים שמאחר וציוה המקום להמית את

פרק בן סורר ומורה

מהותו

בן סורר ומורה, הוא בן הסר מן הדרך, ומורה – מסרב בדברי אביו, זולל וסובא, ואחרי שמיסרים אותו ומלקים אותו, אינו חוזר בו וממשיך במריו, הרי הוא חייב סקילה.

כמו שאמרה התורה (דברים כא): כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם. ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו. ואמרו אל זקני עירו: "בננו זה סורר ומורה איננו שומע בקולנו זולל וסובא". ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת, ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו.

טעמו

וכתב הרמב"ן ז"ל בפירושו על התורה: והנה, יש עליו שני עונשין, האחד, שהוא מקלה אביו ואמו וממרה בהם, והשני, שהוא זולל וסובא – עובר על מה שנצטוינו (ויקרא יט) "קדושים תהיו!" ונאמר עוד (דברים יג) "ואותו תעבודו ובו תדבקון..." שנצטוינו לדעת ה' בכל דרכינו, וזולל וסובא לא ידע דרך ה'.

ועל הכלל, אין בו עתה חטא מות, ועל שם סופו הוא נדון, כמו שהזכירו רבותינו, וזה טעם "וכל ישראל ישמעו ויראו, כי לא הומת בגודל חטאו, אלא ליסר בו את הרבים ושלא יהיה תקלה לאחריים.

אזהרתו

אזהרה לבן סורר ומורה מנין. תלמוד לומר (ויקרא יט): "לא תאכלו על הדם" (סנהדרין סג א).

ופירש רש"י: לא תאכלו אכילה שתהרגו עליה.

וכתב הרמב"ם (ספר המצות – לא תעשה קצ"ה): הזהירנו מהיות זולל וסובא במאכל ובמשתה בימי הנערות ובתנאים מתוארים בדין סורר ומורה. והוא אומרו "לא תאכלו על הדם".

ובאור זה, שבן סורר ומורה מכלל חייבי מיתת בית דין, ולשון התורה בו – בסקילה. וכבר התבאר... שכל מי שחייב... מיתת בית דין הוא מצות לא תעשה... אם כן אחר שנדון בן זולל וסובא – על התנאים הנזכרים – בסקילה, ידענו זה המעשה שהוא מזהר ממנו בהכרח ונתבאר העונש.

אם כן צריך לחקור על האזהרה, לפי שלא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר.

[ומהי האזהרה?]: ולשון גמרת סנהדרין: "אזהרה לבן סורר ומורה מנין? תלמוד לומר: לא תאכלו על הדם", רוצה לומר: לא תאכלו אכילה שהיא מביאה לשפוך דם.

היא אכילת סורר ומורה שחייב עליה מיתה, וכשאכל האכילה ההיא הרעה על הדרכים ההם – אשר לא טובים, כבר עבר

על לאו.

הלכותיו

ללמדך דכולן אינן אלא בגזירת מלך [ואי אתה רשאי להרהר אחריו ולבקש טעמו של דבר – פני משה].

דיני סורר ומורה מתי ואיך חייב סקילה, המבוארים בפרק זה, מרובים הם, ומתקיימים רק בתנאים מסויימים, מגבילים מאוד. עד כדי כך שישנם תנאים הסוברים: "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב? דרוש! וקבל שכר!".

פרק זה העוסק בדיני סורר ומורה, הוא המשך לדיני הנסקלין כיון שהוא נסקל. וכתב הרב המאירי: היות ועניני בן סורר ומורה ארוכים, ייחד להם פרק בפני עצמו.

דינים מגבילים אלו שחלקם אינם מתקבלים על הדעת, הם מגזירת הכתוב, כמו שאמרו בגמרא ירושלמי (הלכה א):

מתניתין:

משנתנינו מבארת, מי נעשה בן סורר ומורה, ובאיזה זמן [גיל].

אמר רבי יסא: כל אילין מילויא לא מסתברין דלא חילופין [כל אלו הדברים שנאמרו בבן סורר ומורה הם בהיפוך מן הסברא, דמן הסברא היה לנו לומר בחילוף הדברים – פני משה].

בן סורר ומורה. מאימתי נעשה בן סורר טז-א ומורה?

מעת שיביא שתי שערות שהם סימני "גדלות" לכל מצוות התורה, ולא לפני כן, שהרי הוא "קטן" ולא בא לכלל מצוות.

תני: תדע לך שהוא כן. מי היה בדין שיהא חייב, הבן או הבת? הוי אומר: הבת [דבדין הוא יותר לחייב את הבת שאין דרכה בכך – מן הבן שדרכו בכך – פני משה] ופטרה התורה את הבת, וחייבה את הבן!

ועד מתי נעשה בן סורר ומורה? עד שיקיף זקן. כשיהיה מוקף שער כולו, התחתון באותו מקום, ולא העליון, אלא למה אמרו חכמים בלשון סתמי "הזקן"? מפני שדברו חכמים בלשון נקיה.

מי היה בדין שיהא חייב, קטן או גדול? הוי אומר גדול [כלומר הגדול ביותר, מן הדין לחייבו יותר ממי שהוא קטן ממנו – פני משה] פטרה התורה את הגדול וחייבה את הקטן!

ומנין דרשינן שזמנו מוגבל לעד שיקיף זקן?

שנאמר: "כי יהיה לאיש בן"

[וטרם שהמשנה מסיימת הדרשה מביאה דרך אגב עוד דרשה:] "בן" – ולא בת. אין דין סורר ומורה נוהג בבת.

מי היה בדין שיהא חייב, הגונב משל אחרים או הגונב משל אביו? הוי אומר הגונב משל אחרים [ידוהו תרבות רעה ביותר – פני משה] פטרה התורה הגונב משל אחרים וחייבה הגונב משל אביו ואמו!

עתה דורשת המשנה את דין האמור שאחרי